

УДК 330.55(045)

*О. П. Хаєцька,
к. е. н., старший викладач кафедри економіки,
Вінницький національний аграрний університет
М. В. Вертелецький,
студент 3 курсу факультету економіки та підприємництва,
Вінницький національний аграрний університет*

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВВП УКРАЇНИ ТА ІНШИХ КРАЇН СВІТУ

*Olga Khaietska,
Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of Economics Department,
Vinnytsia National Agrarian University
Mykhailo Verteletsykyi,
Student of the third year of study, Vinnytsia National Agrarian University*

ANALYSIS OF GDP DYNAMICS IN UKRAINE AND OTHER COUNTRIES OF THE WORLD

В статті наведено динаміку змін валового внутрішнього продукту в Україні та інших країнах світу, протягом аналізованого періоду. Досліджено прогнозовані зміни показника ВВП в Україні здійсненні різними міжнародними організаціями. Відображено сучасний стан рівня ВВП України в порівнянні з іншими країнами. Висвітлено зміст макроекономічних процесів, що визначають сучасний економічний стан України. Здійснено порівняння показника ВВП України з показниками країн світу та відображено відставання макропоказників нашої країни від передових країн світу. Досліджено основні причини негативних змін обсягів ВВП в Україні, наведено обґрунтовані напрямки розв'язання ситуації, що склалася в країні, запропоновано шляхи зростання темпів приросту ВВП, спираючись на досвід інших країн.

The article presents the dynamics of changes in the gross domestic product in Ukraine and other countries of the world during the analyzed period. The projected changes of the GDP index in Ukraine carried out by various international organizations are investigated. The current state of Ukraine's GDP is compared with other countries. The content of macroeconomic processes that determine the current economic status of Ukraine is highlighted. The comparison of the GDP of Ukraine with the indexes of the countries of the world is made and the lagging of the macroindicators of our country from the advanced countries of the world is displayed. The main causes of the negative changes in GDP volumes in Ukraine are investigated, grounded directions of solving the situation in the country are presented, the ways of increase of GDP growth rates based on the experience of other countries are suggested.

Ключові слова: ВВП, макроекономічні показники, ВВП на душу населення, номінальний ВВП, реальний ВВП.

Key words: GDP, macroeconomic indicators, GDP per capita, nominal GDP, real GDP.

Постановка проблеми. Ситуація у національній економіці визначається сукупністю конкретних макроекономічних параметрів, кожен з яких по-своєму характеризує економічне становище країни. До основних макроекономічних показників, які характеризують соціально-економічний розвиток країни належать: валовий внутрішній продукт, валовий національний продукт, показники національного доходу, індекс інфляції, рівень безробіття, зовнішній та внутрішній державний борг, обсяги іноземних інвестицій та інші.

Дослідження основних макроекономічних показників дає змогу оцінити основні процеси, які відбуваються в соціально-економічному житті будь якої країни. Осмислення одержаних макроекономічних результатів, які відображають тенденцію та динаміку функціонування економічної системи, сприяють більш ефективному та обґрунтованому прийняттю управлінських рішень, удосконаленню планування та прогнозування економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню макроекономічних показників приділяли увагу як зарубіжні так і вітчизняні вчені: В. Базилевич, М. Бернхїлл, В. Гесць, А. Гальчинський, Е. Райхлін, М. Савлук, Л. Тімберген, У. Петті, П. Пойхонен, В. Юрчишин та інші. Однак через швидку зміну внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на динаміку економічного розвитку країни, дане питання не втрачає актуальності та потребує подальшого вивчення.

Цілі статті. Провести аналіз основних макроекономічних показників, зміну ВВП в Україні та в країнах світу, дослідити основні макроекономічні процеси, що впливають на економічний розвиток України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Валовий внутрішній продукт (ВВП) є одним з основних макроекономічних показників, який відображає кінцеву ринкову вартість усіх товарів та послуг, які вироблені на території країни в усіх галузях економіки за рік для споживання, експорту і накопичення, не залежно від національної приналежності використаних факторів виробництва [1].

Показник валового внутрішнього продукту є вагомим індикатором соціально-економічного розвитку країни. При розрахунку ВВП можна дати оцінку результатів виробництва та споживання, темпів економічного зростання, продуктивності праці, а також сформулювати уявлення про загальний добробут нації [2, с. 804].

Динаміку ВВП України за період з 2002 по 2016 роки представлено в табл. 1.

Таблиця 1.
Динаміка ВВП України з 2002 по 2016 роки

Роки	Номинальний ВВП	Номинальний ВВП (в грн.)			ВВП (в USD)			Населення (тис.)
		на душу населення			на душу населення			
2002	225810	4681.9	-	-	879.0	-	-	48230
2003	267344	5591.5	+909.5	+19.4%	1048.5	+169.6	+19.3%	47813
2004	345113	7272.9	+1681.5	+30.1%	1367.4	+318.8	+30.4%	47452
2005	441452	9371.6	+2098.7	+28.9%	1828.7	+461.4	+33.7%	47105
2006	544153	11630.2	+2258.6	+24.1%	2303	+474.3	+25.9%	46788
2007	720731	15496.5	+3866.2	+33.2%	3068.6	+765.6	+33.2%	46509
2008	948056	20494.9	+4998.4	+32.3%	3891	+822.4	+26.8%	46258
2009	913345	19832.3	-662.5	-3.2%	2545.5	-1345.6	-34.6%	46053
2010	1082569	23600.4	+3768.1	+19.0%	2974	+428.5	+16.8%	45871
2011	1316600	28813.9	+5213.4	+22.1%	3570.8	+596.8	+20.1%	45693
2012	1408899	30912.5	+2098.6	+7.3%	3856.8	+286.1	+8.0%	45577
2013	1454931	31988.7	+1076.2	+3.5%	4030.3	+173.5	+4.5%	45483
2014	1566728	35834	+3845.3	+12.0%	3014.6	-1015.7	-25.2%	43722
2015	1979458	46210.2	+10376.1	+29.0%	2115.4	-899.2	-29.8%	42836
2016	2383182	55853.5	+9643.3	+20.9%	2185.9	+70.5	+3.5	42668

Джерело: складено на основі: [3]

Як видно з табл. 1 номінальний ВВП України за досліджуваний період мав зростаючий характер, за виключенням 2009 року. Таке зростання зумовлено тим, що економіка країни бурхливо розвивалася. З 2008 року відбувся спад, що було зумовлено світовою економічною кризою та призвело до від'ємного ВВП у 2009 році. Далі спостерігалось незначне піднесення. У 2016 році номінальний ВВП в Україні становив 2383182 млн грн.

За офіційною статистикою, у 2012-2013 роках ВВП проявив нульову динаміку. На його зниження у 2014 році вплинув початок Антитерористичної операції на сході країни, що призвело до торгової блокади Донбасу в першому кварталі 2017 року. Виходячи з того, що протягом минулого року громадян нашої країни стало на 168 тис. осіб менше, показник ВВП на душу населення мав у незначній мірі зрости. Оскільки більша частина промислового потенціалу знаходилася саме там, то початок бойових дій зупинив виробництво на сході і тим самим значно зменшив ВВП країни. З 2015 року спостерігається значний ріст ВВП країни зумовлений грошовими надходженнями з-за кордону. В 2015 році показник ВВП змінився на 15 %. У 2016 році ВВП України збільшилось на 1,8 %. Але якщо порівняти показник 2016 року і наприклад 2013 року то ВВП зменшилось на 14,1 %. Експорт вугілля та металів, з цієї області був заборонений, що вплинуло на економіку країни. Проте економіка змогла впоратися з наслідками блокади, і в 2017 році її зростання становило близько 2 %. Крім того відновилися звичайні обсяги експорту товарів з країни завдяки укладенню угоди про зону вільної торгівлі між Україною та Європейським союзом у січні 2016 року [4].

Номінальний ВВП в Україні за останні шість років збільшувався, що в першу чергу обумовлено підвищенням середнього рівня цін. Цей факт підтверджується падінням реального ВВП з 1079346 млн грн у 2010 року до 996236 млн грн у 2016 року в постійних цінах 2010 року.

В останні роки ВВП збільшується за рахунок: галузі будівництва (ціни зростають); в структурі ВВП збільшується доля сільського господарства ($\approx 12\%$); відбулись зміни в банківській і фінансовій сфері, роль яких змінилась.

Економічний добробут громадян тісно пов'язаний із показником ВВП в розрахунку на душу населення [5, с. 49]. Аналіз його зміни підтверджує тенденції аналогічні динаміці ВВП. Так, номінальний ВВП на душу населення постійно зростає, тоді як реальний ВВП на одну особу скорочується. Якщо у 2010 році він складав 24798 грн на особу, то у 2016 році реальний ВВП у цінах 2010 року знизився на 5,8 % до 23346 грн/особу, що свідчить про зuboжіння нації [6].

Якщо порівняти динаміку макропоказників України з іншими країнами, то загалом у Європейському союзі рівень ВВП на душу населення становить більше 35 тис \$, кількість осіб, що проживають на його території, більша ніж пів мільярда, з числа 28 країн Європейського союзу за оцінками Європейського бюро статистики (Eurostat). В середньому по всьому Європейському союзу у 2016 році середній рівень по збільшенню ВВП становить 2,3 % (Латвія – 4,8 %; Литва – 3,9 %; Нідерланди – 3,8 %; Іспанія – 3,1 %; Австрія – 2,9 %; Німеччина – 2,1 %). Країни, що не входять до ЄС теж демонструють високі показники росту: Румунія – 5,7 %; Чехія – 5,5 %; Польща – 4,4 %; Швеція – 3,9 % [7].

Розвинені індустріальні країни, як правило мають щорічні темпи зростання 2–3 % у період економічного підйому, 1–1,5 % – у період незначних економічних криз. Для країн, що розвиваються, характерними є більш високі показники економічного зростання – близько 6 % – за рахунок низького початкового рівня економічного розвитку. Найвищий показник економічного зростання за усю історію світової економіки був зафіксований у 1996 році у Китаї – 20 %, а найглибший економічний спад – у повсенній світовій економіці у постсоціалістичних країнах у 1991–1992 роках [7].

ВВП на душу населення являється одним з найбільш точних способів оцінки економічного розвитку держави. Останній звіт Index of Economic Freedom міжнародної організації The Heritage Foundation містить показники обсягів ВВП та ВВП на душу населення (за ПКС). У 2017 році даний показник в Україні становив 2205 \$, порівняно з провідними країнами світу ВВП України значно відстає та розміщує нашу державу на 133-тій позиції серед 187 країн світу за якими було проведено дослідження (рис.1) [8]. Найменший показник серед розглянутих країн за даними МВФ продемонстрували Будунді, Малаві та Мадагаскар.

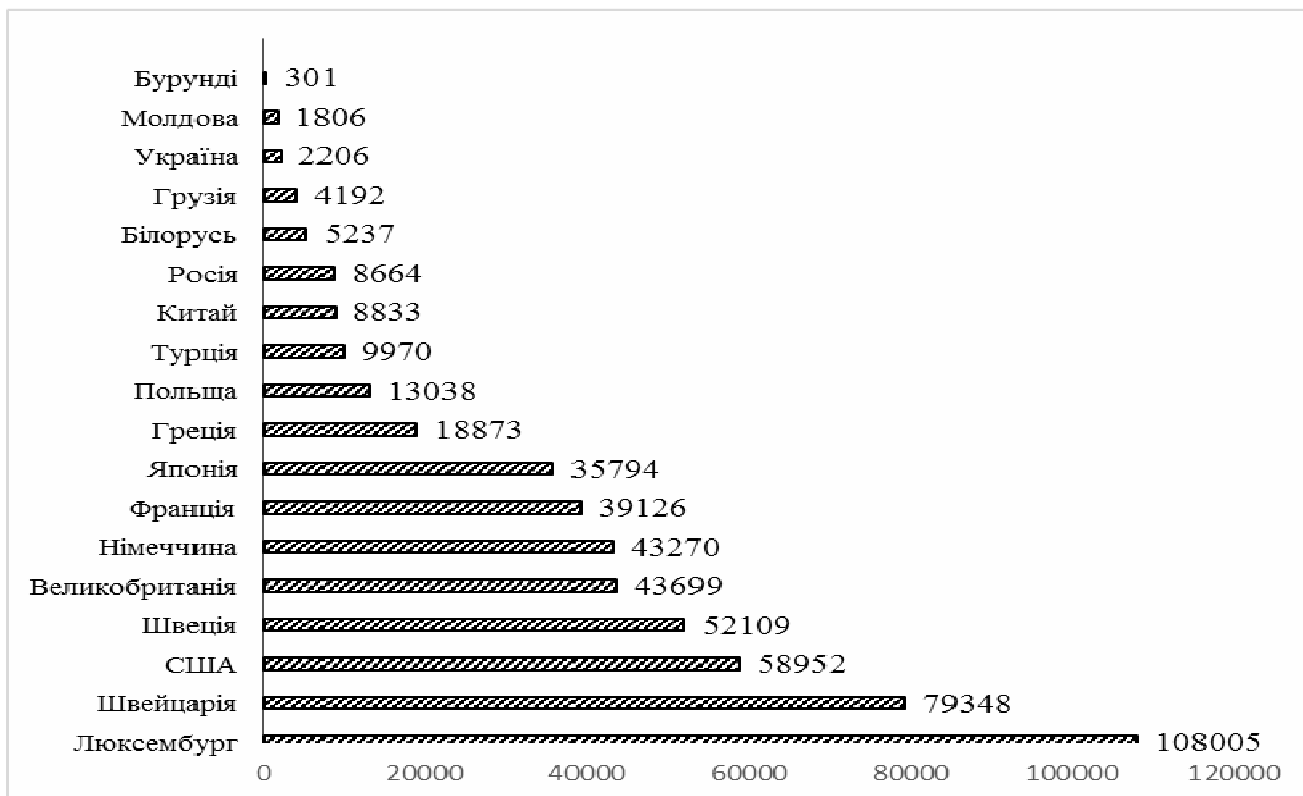

Рис. 1. ВВП на душу населення в різних країнах світу, 2017 рік, в \$ [8]

Сильний вплив на стан ВВП України має наукове відставання країни від передових країн світу і переважно екстенсивний шлях розвитку. Через це для України є характерний розвиток лише окремих галузей виробництва, які є ресурсно затратними, виробництво, в основному, сировинної продукції, тоді як готова продукція не відповідає міжнародним стандартам. Також значний вплив на стан ВВП країни становить високий рівень корупції.

Після Євромайдану жителі України стали реально бідніше у декілька разів, відбулася девальвація національної валюти, що призвело до скорочення реальних доходів населення.

В порівнянні з 2013 р. на сьогоднішній день мінімальна заробітна плата скоротилася з 152 до 119 \$, середньомісячна заробітна плата також скоротилася з 409 до 223 \$, мінімальна пенсія – з 112 до 46 \$.

Згідно даних соціологічної групи «Рейтинг», 83% опитаних вважають, що їм не вистачає грошей, які вони заробляють, абсолютна більшість наших співвітчизників вважають себе бідним. За даними ООН, в Україні за межею бідності живе 60% населення. А за версією американського видання Bloomberg, Україна у 2017 р. залишається в десятці бідних країн світу (7-е місце) [9].

Показник ВВП України порівняно з сусідніми країнами за даними Міжнародного валютного фонду 2016 року значно відстає. Порівняно з Україною рівень ВВП країн СНГ значно вище, як і країн Європейського Союзу.

Міжнародне рейтингове агентство Moody's прогнозує, що в Україні ВВП на душу населення залишатиметься найменшим серед країн СНД в 2017-2018 роках.

Абсолютний рівень ВВП в Україні дуже низький. Якщо курс долара не зміниться, то ВВП через пару років підвищиться до 3 тис \$, ще через 3-4 роки - до 4 тис \$. (в 2008 році номінальний ВВП у доларах був близько 8 тис \$, а в 2013 році - близько 4 тис \$, зараз 2 тис \$).

В проекті бюджету України на 2018 рік влада заклала ріст ВВП на рівні 3 %. При цьому агентство Fitch Ratings розраховує на ріст 3,2 % в 2019 році.

Всесвітній банк залишив незмінним прогноз по зростанню ВВП України в 2018-2020 роках. ВВП України виросте на 3,5 % в 2018 році і на 4 % – в 2019 і 2020 роках [10].

Покращення прогнозу в Нацбанку пов'язують з сприятливим впливом, як внутрішніх так і зовнішніх факторів, які відображаються на економічній активності більшості галузей в другому – третьому кварталах 2017 року (табл.2). В НБУ очікують, що в 2018-2019 роках зростання ВВП досягне 3,2-3,5 %. Споживання, завдяки зростанню зарплат і пенсій, активізації споживчого кредитування і поліпшення споживчого настрою населення, стане основним двигуном економічного зростання.

Таблиця 2.
Валовий внутрішній продукт України в 2017 році (млн грн)

2017 р.	Номінальний ВВП (в фактичних цінах)	Реальний ВВП (в цінах 2016 р.)	Різниця (реальний – номінальний)	
I квартал	583882	508327	-75555	-12.9%
II квартал	656977	567658	-89319	-13.6%
III квартал	821277	695639	-125638	-15.3%
IV квартал				

Джерело: складено на основі: [3]

За оперативними даними Держстату, реальний ВВП у III кварталі 2017 року у порівнянні з минулорічними показниками збільшився на 2,1 %, а у порівнянні з I кварталом – на 0,6 %, а порівняно з II кварталом 2016 року – збільшився на 2,4 %. В цілому 2016 році ВВП України порівняно з відповідним періодом 2015 року зріс на 2,3 % [11].

Показник ВВП представляє собою дослідження соціально-економічного розвитку країни. Аналіз його динаміки в Україні, в поєднанні з іншими макроекономічними показниками, дає підстави зробити висновки, що вітчизняна економіка знаходиться в стадії глибокої кризи, яка супроводжується стагфляцією [6].

На виробничо-господарську діяльність резидентів країни значно вплинули: несприятливі політико-економічні умови, слабка економічна динаміка, значні боргові зобов'язання, тривалий військовий конфлікт, низька інвестиційна привабливість, недовіра до органів державного управління, високий рівень корупції, негативні оцінки світових рейтингових агентств щодо перспектив розвитку економіки України.

Висновки. Показник ВВП в Україні продовжує залишатися на досить низькому рівні, що є значною проблемою, подолання якої є стратегічно важливим завданням для країни. Україна повинна підвищити свій рівень виробництва та експорту готової продукції, що в майбутньому підвищить показник ВВП. Багато чинників нівелюють результати дій влади направлених на підвищення ВВП, серед них: монополія на ринку важливих галузей економіки (спиртова, вугільна, паливна), корупція, тінізація ринку, війна на сході країни. Для подолання всіх цих проблем необхідно проводити значні і ефективні реформи, які допоможуть досягнути ефективності в майбутньому.

Комплексна зважена макроекономічна політика заснована на всебічному аналізі динаміки макроекономічних показників дозволить вивести економіку України із кризового стану та покращити її соціально-економічне становище.

Література.

1. Список країн за ВВП – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> – Дата публікації: 31.05.2017. – Дата перегляду : 12.12.2017.
2. Клівіденко Л. М. Сучасні проблеми дослідження макроекономічних показників у контексті розвитку економіки / Л. М. Клівіденко, А. О. Русятинська // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – Вип. 10. – С. 804 – 808.
3. Валовой внутренний продукт. Минфин – всё о финансах: новости, курсы валют, банки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.com.ua/economy/gdp/ – Дата публікації: 19.09.2017. – Дата перегляду : 12.12.2017.
4. S&P оновило прогноз ВВП України на 2017-2018 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/s-p-obnovilo-prognoz-vvp-ukrainy-2017-2018-1510569319.html> / – Дата публікації: 13.11.2017. – Дата перегляду : 15.01.2018.
5. Лозинська С. І. Сутність і роль ВВП для економічного зростання / С. І. Лозинська // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2011. – Вип. 12. – С. 49 – 52.
6. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку країни. /А.А. Брояка // Збірник тез доповідей Міжн.наук.-практ.конф. «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі». – 2017. – Полтава: ЦФЕНД. – С. 34- 36.
7. Основи світової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gx3000.ru/osnovi-svitovoi-ekonomiki/najvazhlivishi-ekonomichni-pokazniki-rozvitku.html>. – Заголовок з екрану. (Актуально на 15.01.2017 р.).
8. Рейтинг країн за ВВП на душу населення у 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investorschool.ru/rejting-stran-po-vvp-na-dushu-naseleniya-2017>– Дата публікації: 15.01.2018 – Дата перегляду : 15.01.2018.
9. Уровень жизни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vybor.ua/topics/uroven_jizni.html?yclid=953633250901475&gclid=EAIaIQobChMIwp2qyrzX2AIV1x0YCh1BJADLEAMYASAAEgLgs_D_BwE Дата перегляду : 15.01.2018.
10. Всемирный банк прогнозирует рост ВВП Украины в 2018–2020 годах [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://gordonua.com/news/money/vsemirnyy-bank-prognoziruuet-rost-vvp-ukrainy-v-2018-2020-godu-226349.html> Дата публікації: 14.01.2018 – Дата перегляду : 15.01.2018.

11. ВВП України в III кварталі виріс на 2,1% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/vvp-ukrainy-iii-kvartale-vyros-2-1-gosstat-1510679691.html> Дата публікації: 14.01.2018 – Дата перегляду : 15.01.2018.
12. В Україні найнижчий ВВП на душу населення серед країн СНД - Moody's. Економічна правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/10/26/630495/> Дата публікації: 26.06.2017. – Дата перегляду : 12.12.2017.
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References.

1. Wikipediia (2017), “List of countries for GDP”, available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Accessed 12 December 2017).
2. Klividenko, L.M. and Rusiatynska, A.O. (2016), “ Modern problems of the study of macroeconomic indicators in the context of economic development”, *Hroshi, finansy i kredyt*. vol. 10, pp. 804 – 808.
3. Mynfyn (2017), “Gross domestic product”, available at: www.minfin.com.ua/economy/gdp/ (Accessed 12 December 2017).
4. RBK Ukraina (2018), “ S & P updated the forecast of Ukraine's GDP for 2017-2018”, available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/s-p-obnovilo-prognoz-vvp-ukrainy-2017-2018-1510569319.html> (Accessed 15 January 2018).
5. Lozynska, S.I. (2011), “The essence and role of GDP for economic growth”, *Torhivlia, komertsia, pidpriemnytstvo*, vol. 12, pp. 49 – 52.
6. Broiaka, A.A. (2017), “Macroeconomic indicators as indicators of socio-economic development of the country”, *Zbirnyk tez dopovidei Mizhn.nauk.-prakt. konferentsii Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ekonomiky, obliku, finansiv ta upravlinnia v Ukraini ta sviti* [Collection of abstracts International scientific-practical conference. "Current state and prospects of economy, accounting, finance and management in Ukraine and the world"], Poltava, TsFEND, Ukraine, pp. 34- 36.
7. gx3000.ru (2017), “Basics of the world economics”, available at: <http://gx3000.ru/osnovi-svitovoi-ekonomiki/najvazhlivishi-ekonomichni-pokazniki-rozvitku.html> (Accessed 15 January 2018).
8. Shkola yinvestora (2017), “Country ratings for GDP per capita in 2017”, available at: <http://investorschool.ru/rejting-stran-po-vvp-na-dushu-naseleniya-2017> (Accessed 15 January 2018).
9. Ekonomichna pravda (2017), “Standard of living”, available at: http://vybor.ua/topics/uroven_jizni.html?yclid=953633250901475&gclid=EAIaIQobChMIwp2qyrzX2AIV1x0YCh1BJADLEAMYASAAEgLgs_D_BwE (Accessed 15 January 2018).
10. Hordon com (2018), “World Bank predicts GDP growth in Ukraine in 2018-2020”, available at: <http://gordonua.com/news/money/vsemirnyy-bank-prognoziruuet-rost-vvp-ukrainy-v-2018-2020-godu-226349.html> (Accessed 14 January 2018).
11. RBK Ukraina (2018), “GDP of Ukraine in the III quarter increased by 2.1%” (2017), available at: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vvp-ukrainy-iii-kvartale-vyros-2-1-gosstat-1510679691.htm> (Accessed 15 January 2018).
12. Moodys. Ekonomichna pravda (2017), “In Ukraine, the lowest GDP per capita among the CIS countries”, available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/10/26/630495/> (Accessed 12 December 2017).
13. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) (Accessed 15 January 2018).

Стаття надійшла до редакції 18.01.2018 р.